

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ
บริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*

ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS IN THE 4.0 ERA
AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE OF LOEI – NONG BUA LAMPHU

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์¹ และ ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง²

Chissanapong Sonchan¹ and Pradit Srinonyang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Chissanapong.so@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการ เท่ากับ 0.95 แบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.93 และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการมี

* Received 6 October 2024; Revised 16 October 2024; Accepted 22 December 2024

ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ มี 3 ปัจจัยคือการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และการนิเทศและประเมินผลการสอน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 72

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ยุค 4.0, ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of academic leadership of administrators in the 4.0 era, 2) study the level of effectiveness of academic administration in schools, 3) examine the relationship between academic leadership and effectiveness of academic administration, and 4) create a predictive equation for the effectiveness of academic administration. The sample consisted of 300 administrators and teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office of Loei and Nong Bua Lamphu. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient. The reliability of the academic leadership questionnaire was 0.95, and the reliability of the academic administration effectiveness questionnaire was 0.93. Stepwise multiple regression analysis.

The results revealed that 1) the overall level of academic leadership of administrators in the 4.0 era was high, 2) the overall effectiveness of academic administration was high, 3) academic leadership had a high positive correlation with the effectiveness of academic administration, and 4) There were three factors affecting the effectiveness of academic administration: promoting the use of technology in teaching and learning, creating an academic atmosphere, and supervising and evaluating teaching. These factors could collectively predict 72% of the effectiveness in academic administration.

Keywords: Academic Leadership, 4.0 Era, Effectiveness of Academic Administration

บทนำ

การศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญความท้าทายอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคม ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (วิจารณ์ พานิช, 2565) ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา โดยผลการทดสอบ PISA แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ในทุกด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) นอกจากนี้การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนสู่การเรียนออนไลน์และแบบผสมผสาน ซึ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทวีความรุนแรงขึ้น (สุวิมล มธุรส, 2564)

ในสถานการณ์เช่นนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Sheninger, 2019) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน พัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากร (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2563) รวมถึงสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษา (วิโรจน์ สารรัตน์, 2564) นอกจากนี้ ยังต้องสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุค 4.0 ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งจะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกองค์ประกอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hallinger & Murphy, 1985)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ผลการทดสอบ O-NET ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ความแตกต่าง

ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีระหว่างโรงเรียนในเมืองและพื้นที่ห่างไกล การขาดแคลนครูในสาขาวิชาเฉพาะ และผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะและความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผลการวิจัยจะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถแข่งขันได้ในระดับประเทศและระดับสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 เป็นตัวพยากรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบสหสัมพันธ์ (Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 1,112 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการใน 5 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เช่นเดียวกับตอนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน

ลักษณะการตอบแบบสอบถามในตอนที่ 2 และ 3

5 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีประสิทธิผลในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีประสิทธิผลในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีประสิทธิผลในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีประสิทธิผลในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีประสิทธิผลในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
3. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00
4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าอำนาจจำแนก ค่า Item-total Correlation อยู่ระหว่าง 0.35-0.78 และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการ เท่ากับ 0.95 แบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดย

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และออนไลน์

3. ติดตามและรวบรวมแบบสอบถาม ได้รับกลับมาจำนวน 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และจำแนกตามประสบการณ์การบริหารโดยใช้การทดสอบที (t-test)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 โดยรวมและรายด้าน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0

	ภาวะผู้นำทางวิชาการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1.	การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.35	0.58	มาก
2.	การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ	4.22	0.65	มาก
3.	การพัฒนาหลักสูตรและการสอน	4.18	0.70	มาก
4.	การนิเทศและประเมินผลการสอน	4.10	0.72	มาก
5.	การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ	4.05	0.68	มาก
	รวม	4.15	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.62$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.58$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.65$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.70$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

	ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1.	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.18	0.67	มาก
2.	การจัดการเรียนการสอน	4.12	0.72	มาก
3.	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.05	0.75	มาก
4.	การนิเทศภายในสถานศึกษา	3.97	0.78	มาก
	รวม	4.08	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.67$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.72$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.75$) และการนิเทศภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.97$, $SD = 0.78$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ				
	1	2	3	4	รวม
1. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	0.84**	0.82**	0.80**	0.78**	0.82**
2. การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ	0.79**	0.77**	0.74**	0.72**	0.76**
3. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	0.71**	0.69**	0.67**	0.65**	0.68**
4. การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	0.75**	0.73**	0.70**	0.68**	0.72**
5. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการ	0.68**	0.65**	0.62**	0.60**	0.64**
รวม	0.80**	0.78**	0.75**	0.73**	0.78**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์สูงสุดกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวม ($r = 0.82$) และมีความสัมพันธ์สูงสุดกับทุกด้านของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($r = 0.84$)

2. ด้านการสร้างบรรยากาศทางวิชาการมีความสัมพันธ์รองลงมากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวม ($r = 0.76$) และมีความสัมพันธ์สูงกับทุกด้านของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวม ($r = 0.72$) และมีความสัมพันธ์สูงกับด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($r = 0.75$)

4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวม ($r = 0.68$)

5. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวม ($r = 0.64$)

4. ผลการวิเคราะห์การสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

ตัวแปรพยากรณ์	β	t	p
การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	0.436	8.764	.000*
การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ	0.302	6.532	.000*
การนิเทศและประเมินผลการสอน	0.209	4.876	.000*

$$R^2 = .72, F = 98.764, *p < .01$$

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการ

สอน การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และการนิเทศและประเมินผลการสอน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 72

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักของผู้บริหารต่อความสำคัญของเทคโนโลยีในการจัดการศึกษายุคปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2019) ที่เห็นว่าผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการวิจัยจะแสดงระดับที่สูง แต่ก็ยังมีช่องว่างสำหรับการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2564) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาไทยยังต้องพัฒนาทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมให้มากขึ้น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการที่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความพยายามของสถานศึกษาในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจสะท้อนถึงความท้าทายในการปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Earl (2013) ที่เสนอว่าการประเมินผลในศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) มากกว่าการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning)

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ผลการเปรียบเทียบที่พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่ามีค่าเฉลี่ยสูงกว่านั้น อาจอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทรัพยากรขององค์กร (Resource-Based View) ที่เสนอว่าองค์กรที่มีทรัพยากรมากกว่าย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขัน (Barney, 1991) โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยีที่มากกว่า จึงสามารถสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารงานวิชาการได้ดีกว่า ในขณะเดียวกัน

ประสบการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำและประสิทธิผลการบริหาร สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) ของ Hersey และ Blanchard ที่เสนอว่าผู้นำที่มีประสบการณ์มากกว่าจะสามารถปรับรูปแบบการนำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ดีกว่า (Hersey & Blanchard, 1969)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของ Bass และ Avolio (1994) ที่เสนอว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นทางปัญญา จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จได้ โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหารในยุค 4.0 สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2014, น. 97) ที่เสนอว่าผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องเป็น "ผู้นำแห่งการเรียนรู้" (Lead Learner) ที่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งของตนเอง ครู และนักเรียน

5. สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์ที่พบว่า การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และการนิเทศและประเมินผลการสอนสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 72 นั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Hattie (2015) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา และการให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกร้อยละ 28 ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ซึ่งอาจรวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายการศึกษา สภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือปัจจัยภายในอื่นๆ เช่น วัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่ยืนยันความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 4.0 แต่ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสร้างวิสัยทัศน์ และการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุค 4.0

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุค 4.0 ต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ อย่างไรก็ตาม ผู้นำต้องรักษาสมดุลระหว่างทักษะด้านเทคโนโลยีและทักษะภาวะผู้นำแบบดั้งเดิม เช่น การสร้างบรรยากาศทางวิชาการและการนิเทศ ผู้บริหารยังต้องพัฒนาทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์และการประเมินผลแบบนวัตกรรม โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว นอกจากนี้ ยังพบความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และเล็ก รวมถึงผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีนโยบายสนับสนุนเพื่อลดช่องว่างนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องใช้แนวทางแบบองค์รวม พิจารณาทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
2. ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการที่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ผลการเปรียบเทียบที่พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่ามีค่าเฉลี่ยสูง
4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ
5. สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ พบว่าการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ และการนิเทศและประเมินผล การสอนสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 72

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหาร ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารที่มีประสบการณ์กับผู้บริหารรุ่นใหม่ จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย ปรับปรุงระบบการนิเทศภายในโดยใช้เทคโนโลยี และปรับหลักสูตรให้ยืดหยุ่นตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำและประสิทธิผลระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี และศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร เช่น วัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของชุมชน และนโยบายระดับชาติ และควรทำวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำ ศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). ข้าวฟ่าง.
- รุ่ง แก้วแดง. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(2), 85-97.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2564). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2564). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทาทศนร่วมสมัยปัจจุบัน. ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2565). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิเชียร พันธุ์เครือบุตร, สมชาย วงษ์เกษม, และสุภาพร พรหมมะลิ. (2565). สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 16(1), 85-94.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สมชาย วงษ์เกษม, วิเชียร พันธุ์เครือบุตร, และสุภาพร พรหมมะลิ. (2564). การสำรวจความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 44(2), 52-63.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2564. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเลย พ.ศ. 2566-2568. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล มธรส. (2564). การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล: แนวคิด วิธีการ และนวัตกรรม. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2563). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.

- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving organizational effectiveness through transformational leadership. Sage.
- Datnow, A., & Park, V. (2014). Data-driven leadership. Jossey-Bass.
- Earl, L. M. (2013). Assessment as learning: Using classroom assessment to maximize student learning. Corwin Press.
- Fullan, M. (2014). The principal: Three keys to maximizing impact. Jossey-Bass.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). Supervision and instructional leadership: A developmental approach (10th ed.). Pearson.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), 217-247.
- Harris, A. (2013). Distributed leadership: Friend or foe? *Educational Management Administration & Leadership*, 41(5), 545-554.
- Hattie, J. (2015). What works best in education: The politics of collaborative expertise. Pearson.
- Hersey, P., & Blanchard, K. H. (1969). Management of organizational behavior: Utilizing human resources. Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Sheninger, E. (2019). Digital leadership: Changing paradigms for changing times. Corwin Press.